



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

25 Quantum sit restituendum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

fit causa finalis, sed tantum causa impulsiva, tunc non reuocatur etiam cessante modo, *vt colligitur ex l. Mutius. ff. de Manumissionibus.*

Ex dictis colligitur quid sit dicendum, quando donatio est sub modo in fauorem causae piae: Nam si dabitur sit, an modus adiectus sit causa finalis, an impulsiva tantum, iudicandum est in fauorem piae causae, ita vt pia causa iudicetur tunc tanquam finalis causa.

Tertio quaeritur, An demonstratio donationi, vel contractui adiecta, si falsa sit, reddat contractum nullum? De hoc Siluester *verb. Conditio. quest. 7.* Et dicimus primo, quandoque apparet siue constet de re legata, vel donata per verba praecedentia, tunc licet demonstratio sit falsa, non est irrita donatio. Gratia exempli, si quis dicat lego, aut dono uxori vestem meam purpuream, quae eius causa facta est, valet legatum, licet non sit eius causa facta, quia dare legata, ex voluntate legantis constat, *vt colligitur ex l. Q. Mut. ff. de Auro. & argenteo.* Item si dicat quis: lego, vel dono centum, quae in dotem accipit, licet falsum sit esse centum, valet legatum, similiter, si dicat quis: lego decem, quae sunt in arca, valet legatum, etiam si solum sint quinque. Secundo quando de re legata, vel donata non constat, nihilominus, quia nulla est, tunc falsa demonstratio reddit nullam donationem, vt colligitur ex praedicta lege Q. Mutius. Vt si dicat quis: lego uxori meae vestem, quae eius causa parata est, si nihil sit paratum, legatum non valet. Idem si dicat, lego dotem, si nihil sit in dote. Eodem modo, si Caius dicat, Titium filium meum heredem instituo, si nullus adfit Caij testantis filius: Ita etiam, si dicat lego decem, quae sunt in arca, si nihil sit in arca. Idem est si dicat: Lego Titio decem, quae Caius mihi debet, si Caius nihil debeat, legatum non valet. Idem pariter est, si dicat: lego Titio bouem meum, si non est bos, sed equus. Valeret tamen si de voluntate constaret, vt pote, quia equum illum communiter vocare solebat bouem. Idem quoque e conuerso valeret, si diceret: lego hunc equum, & est bos. *l. Quis extrinsecus de Verb. oblig.* quia per demonstrationem quasi digito factam constat de corpore. Ad eundem modum valeret, si diceret: Instituo heredem Titium fratrem meum, cum tamen non sit frater, sed communiter tamen solebat eum appellare fratrem.

Quaestio hic esse poterat quinta, An acquisita per legitimum praescriptionem sint in conscientia restituenda? Item sexta, an acquisita per contractum, cui deest debita iuris solemnitas, sint restituenda in conscientia? Septima, item, An acquisita per venationem, vel piscationem prohibitam, sint in conscientia restituenda? Item octaua, an qui ligna caedunt, vel animalia pascunt, sint obligati in conscientia ad aliquid restituendum? Item nona, an qui gambellas, vel tributa defraudant, debeant aliquid in conscientia restituere? Verum de his omnibus diximus in tractatu de Domino rerum, acquirendo, vel amittendo. Decima rem quaestio esse poterat, an sint in conscientia restituenda bona perditia, vel inuenta ab alio? Item bona derelicta, & occupata ab alio? Item bona aliena permixta? Item bona vacantia? Item bona mixta? Item bona incerta? Item thesauri incerti? sed de his omnibus dicemus infra.

Quantum sit restituendum.

CAPVT XXXV.

REGLA generalis est, tantum debere restitui, quantum satis est ad aequalitatem, vel debiti, vel damni dati compensandum: ita vt si quantitas debiti, vel damni illati est certa, tantum debet restitui: Si vero est incerta, restitui debet tantum, quantum iudicabitur arbitrio prudentis, & boni viri, consideratis omnibus circumstantijs rei, loci, temporis, & personae, vt fieri debet in restitutione famae, honoris, homicidij, fructuum speratorum, & latro-

rum, seminum, iurium, lucri cessantis damni emergentis, & similibus. *l. Certi conditio. ff. De rebus cred. Instit. de Verbo. obligat. in principio. & l. 1. C. de Sententi. quae de eo, quod interest, Nauar. cap. 17. num. 27.*

Primo quaeritur, Quo modo sint restituendi fructus rei alienae? De hac quaestione diximus in primo capitulo, vbi diximus de fructibus restituendis tam a possessore bona fidei, quam mala, quae distinguenda videbantur.

Secundo quaeritur, An, & quo modo lucrum cessans sit restituendum? De hac quaestione dictum est in tractatu de Delictis, cum de Vltura ageremus.

Tertio quaeritur, An, & quo modo damnum emergens sit restituendum? Huic etiam quaestioni responsum est loco supra citato.

Quarto quaeritur, Quando, & quo modo rei alienae aestimatio sit restituenda, quando ea res perijt, deteriorque facta est apud morosum, quem vocat Canonista, debitorem? De hac quaestione supra in capitulo primo.

Quinto quaeritur, Quando, & quo modo is, qui impedit alium a consecutione alicuius boni, restituere teneatur? De hac item quaestione supra in eodem capitulo.

Sexto quaeritur, Quando, & quo modo impensa, & emolumenta, quae a Iuriconsultis Meliorationes appellantur, in re aliena facta detineri in conscientia possint? De hac etiam quaestione dictum est eodem primo capitulo, vbi etiam distinguimus de impensis, & emolumentis in re aliena factis a bona, & mala fidei possessore.

Cui sit restitutio facienda.

CAPVT XXXVI.

DE hac re tractant Theologi, & Canonistae. S. Thomas 2. 2. *quest. 62. art. 5. & 8.* Caietanus eo loco, Paludanus in 4. *Distinct. 15. quest. 2. art. 4. dub. 3.* Scotus eod. lib. *& Distinct. quest. 2. art. 4. §. 4.* Gabriel eod. lib. *& Distinct. quest. 2. art. 3. dub. 3.* Medina de rebus restituendis *quest. 3. causa 16.* Sotus lib. 3. de Iustitia *quest. 7. art. 1. ad tertium.* Couarruias in Reg. peccatorum par. 3. §. 1. nu. 3. Nauar. in cap. 17. num. 92. *& 93.* Siluester *verb. Restitutio 8. quest. 2. 3. 4. & 5.*

Notandum est, inter omnes conuenire, rem alienam, siue male acceptam, siue male retentam, siue bona fide acceptam, ac retentam, esse restituendam Domino. Per Dominum autem intelligitur is, qui habet rei dominium, & proprietatem, vel habet quasi dominium, vel habet vsum fructum, vel vsum, vel possessionem. Domini autem nomine accipitur in praesentia administrator, procurator, dispensator, custos, qualis est pignoris, pecuniae depositarius, commodatarius, curator, tutor, & omnis, qui iusto titulo rei alienae est possessor, qualis est sanctorum vestis efficienda, & lotor lauanda vestis. Nauar. cap. 17. num. 28.

Primo quaeritur, Cui sint bona incerta restituenda? Notandum est, in praesentia bona incerta appellari ea, quorum Dominus ignoratur: Item & ea, quorum quantitas, & summa quae est restitutioni obnoxia, est incerta: Item & ea, quae perditia sunt inuenta ab alio, & tamen Dominus ignoratur. De his est nobis sigillatim dicendum. Ac primo de his, quorum Dominus ignoratur. De quibus conuenit inter omnes, primo esse diligentiam adhibendam ad inueniendum Dominum rei: quia non adhibita, etiam si res pauperibus detur, debet iterum restitui Domino res data pauperibus; si Dominus comparuerit, & sibi imputet secundam restitutionem, si donauit pauperibus diligentia non adhibita, quia non quaesuit Dominum rei, cum posset alioqui commodate quaerere, quem proculdubio si quaesisset, inuenisset. Ex quo sequitur non esse obligationem restituendi, si res est semel data pauperibus post diligentiam adhibitam in quaerendo Domino rei.

Item conuenit inter omnes, quandoque quaesitus est Domi-